

גאולה על ידי יהודים שאינם דתיים

כאשר יהודים חלמו על שיבת ציון, הם בוודאי לא חלמו על כך שמלכות ישראל תיבנה על ידי יהודים שאינם דתיים. מהו היחס הנכון לגאולה שאינה על ידי יראי ה'?

אור החיים ויקרא פרק כה פסוק כח

(כח) ואמרו ואם לא מצאה ידו די השיב. פירוש אם יראה האדון כי אין כח בעם לסבול חבלים עוד ורבו חובותיהם למעלה ראש ואפס בהם כח הסבל, והיה ממכרו עד שנת היובל שהוא זמן המוגבל לגאולה בעתה, ואז ויצא ביובל ושב לאחוזתו כי קץ הגלות ישנו אפילו יהיו ישראל רשעים גמורים ח"ו:

ספר חסד לאברהם - מעין ג - נהר יב

והנה האדם כשהוא בחו"ל היתה לו נפש מעולם האופנים וכשזכה ונכנס לארץ בא לו נפש חדשה מעולם היצירה ומתלבש בתוך הנפש הישנה שהיתה לו, ובלילה הראשונה שיסן בארץ יוצאת ב' הנפשות ועולות למעלה, ובחזרה אינה חוזרת אלא החדשה בלבד, ולזה אינה ראויה לעונשין כי לא חטאה, ולזה אמרו רז"ל שמוחלין לו על כל עונותיו: ודע שכל מי שדר בארץ ישראל נקרא צדיק, גם שאינם צדיקים כפי הנראה, שאם לא היה צדיק היה מקיא אותו הארץ, כדכתיב ותקיא הארץ את יושביה, וכיון שאינה מקיא אותו בודאי נקרא צדיק אף על פי שהוא נראה בחזקת רשע. ודע כי הדר בארץ ישראל והולך לדור במצרים אותה העבירה היא גורמת ששר של רה"ב שימשול עליו, וכל מי שקבל עליו לדור בארץ ישראל כל ימיו ולא לרדת לדור במצרים חשוב עליו כאלו נזהר כל ימיו שהמליכו ביחודו של מקום. ודע כי ארץ ישראל אינה מכפרת מהעבירות הנעשות בה אלא השגגות לבד, אבל העוונות הנעשות בה אינם נמחלים אלא על ידי ייסורים, או למי שהוא עובר על פשע, והפשעים הנעשים בארץ אין להם סליחה אלא על ידי תשובה ותלמוד תורה.

הנצי"ב

"...אין להקל במצות הישוב משום שרואים שם איזה עוברי תורה, אחר שאנו יכולין להיזהר יפה... אלא, המצוה במקומה ומחויב ליזהר ומי שאינו נזהר הוא רשע ועונו ישא, אבל, אין אנו אחראין לזה וכנגד זה יש לחשוב כמה יקר מצוה תדירית יום וליילה בלי הפסק. לכן הנני מעיר גם כן לכל מי שבידו לעזור לישובה"
(הסכמה לספר "למען ציון", ר' יעקב הכהן ממיכילישואק, ווארשה תר"ן).

"...ואת אשר שמעו מעל, כי מדברים סרה על יושבי הארץ כי מחללים יוה"ש, לפי ידיעתי על פי החקירה הוא דיבת שקר, ולמודים אנחנו להישמט מישוב הארץ בטענה זו, כמו שכתוב בשיר השירים: "רחצתי את רגלי איככה אטנפם" ואיתמר במדרש רבה על דבר שלא רצו לשוב בימי כורש לארץ ישראל שאמרו רחצתי את רגלי מטינופת עבודה זרה. רוצה לומר שאותו מקום משיאני לעבודה זרה. וידוע שהיו תרעומות רב על אותו הדור, כפי הנראה מסידור אותו השיר ומגמרא יומא דף פ' עמוד א', ואנו אין לנו להתחכם הרבה. במה שאנו יכולים לתקן הנהגת יושבי הארץ וודאי ראוי ונכון, ואם מכל מקום יש עובר על התורה - הלמענו תעזב ארץ ח"ו? וגם הישיבה שמה הוא מצוה.
(חלק קטן מאגרת לאגודת "חובבי ציון" בסלוצק, מיום ז' בטבת תרמ"ט, לבוא לעזרת שומרי שביעית ("המליץ", תר"נ, גיליון 76).

וביחס להתנגדות חלק מחכמי ישראל לרעיון כתב: "...אכן ידיעתי כי רבו המפריעים העניין, וגם יש בהם גדולי ישראל יצ"ו, ויש טעמים להם שאין ראוי להשמיע, אמנם יש טעם נכון, באשר רואים שהעניין בכלל מתהלך ומתנהג ע"י אנשים, שאין מהם תקווה שיוציאו מידם מתוקן כל צרכו, ואני ידעתי מזה, וגם הנני חושש לדבר, בכל זאת חשבתי כי טוב לעשות מצוה שלא כהוגן משלא לעשות כלל, וכדאיתא במנחות דף מ"ח אומרים עמוד וחטא בשביל שתזכה באותו עניין".

...ואין לנו לחשוב מחשבות כי ראוי היה הדבר הגדול הזה באופנים אחרים כאשר מצויר כדעות בני האדם, כי על זה לקה משה רבינו על שאמר "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה'" ולקה על זה כדאיתא במס' שבת דף צ"ז. והדבר ברור שלא אמר משה והן לא יאמינו כלל בגאולה, שהרי אותה הם מבקשים, אלא אמר משה שלא יאמינו למשה כי נראה אליו ה', והיינו משום שלא היו יודעים את משה לגדול בתורה המסורה להם מן האבות וגם לא נודע בקדושה וחסידות, שהרי היה בנעוריו גדל בפלטין של פרעה, ועוסק בחכמות חזוניות, ומלובש ומדבר כמצרי, שעל כן חשבוהו בנות יתרו כאיש מצרי. ולפי דעות בני האדם היה ראוי יותר שיתראה ה' לאהרן קדוש ה' שהיה נביא עוד במצרים... וכן לעת כזאת, אחרי אשר אנו רואים מתוך עלילותיו, שהעיר את לב הנדיב להפליא לעשות לטובת הישוב, והטה את לב השולטן ושריו להסכים לזה, אותותיו אלה הן הן דבריו כמו שכתוב שמו במ דברי אותותיו, ואין לנו להתחכם לאמר כי נצרך להיות באופן אחר (כרוז 'אחרית כבראשית', יום א', שיש לימי תשובה, התרנ"א, מובא בקובץ 'שיבת ציון').